

Nepriaznivý zdravotný stav ako súčasť indikácie sociálnej služby

Mgr. Henrieta Valková

Odbor sociálnych vecí, MiÚ MČ Bratislava-Ružinov

Z dôvodu zhoršovania zdravotného stavu pacienta môže vzniknúť nepriaznivá sociálna situácia, v ktorej je jedným z riešení spolupráca lekára so sociálnym odborom obce a rodinou pacienta. Včasnou intervenciou zo strany lekára sa zvyšuje možnosť pacienta zotrvať čo najdlhšie v domácom prostredí. Výsledkom spolupráce je zabezpečenie posúdenia odkázanosti na sociálnu službu a poskytovanie vhodného typu sociálnych služieb.

Kľúčové slová: nepriaznivá sociálna situácia, krízová sociálna situácia, ohrozenie života a zdravia fyzickej osoby, integrované multidisciplinárne služby, sociálne služby, pôsobnosť obce

Unfavourable health conditions as part of the indication of social services

Because of the deterioration of the health of a patient, unfavourable social circumstances may arise, one of the solutions of which is the cooperation between the physician, the municipal social services department and the family of the patient. An early intervention from the side of the physician increases the chances of the patient to stay in his home environment for as long as possible. The result of this cooperation is the provision of the appraisal of the dependency on social services and of an appropriate type of social service.

Key word: unfavourable social circumstances, social crisis, risk to life and health of a personal entity, integrated multidisciplinary services, social services, scope of the municipality

Via pract., 2017, 14(1): 40–42

Úvod

Jednotlivé obce na Slovensku si svoju územnú sociálnu politiku na jednotlivé obdobia pripravujú v súlade s legislatívnym rámcom plánovania sociálnych služieb v zmysle zákona o sociálnych službách č. 448/2008 Z. z. a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (1). Zákon o sociálnych službách jasne určuje kompetencie obce a vyššieho územného celku (VÚC) pri zabezpečovaní jednotlivých typov sociálnej služby pre fyzické osoby, ktoré nedosiahli dôchodkový vek a pre fyzické osoby, ktoré už dovŕšili dôchodkový vek.

Nepriaznivá sociálna situácia podľa tohto zákona je ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzením jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav, čo môže mať vplyv na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb (1). Medzi najviac ohrozené skupiny obyvateľstva patria bezdetní osamelo žijúci seniori alebo ťažko zdravotne postihnutí seniori, ktorým až do svojho exitu starostlivosť zabezpečovali ešte ich rodičia.

Úloha a kompetencie obce a vyššieho územného celku (VÚC) pri poskytovaní sociálnej služby

Fyzická osoba má právo výberu sociálnej služby a formy jej poskytovania, a právo výberu poskytovateľa sociálnej služby. Podmienkou pre prijímanie vybraného druhu sociálnej služby je právoplatné rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu.

Zákon o sociálnych službách jasne vymedzuje pôsobnosť obce a vyššieho územného celku. Pre efektivitu vyriešenia nepriaznivej sociálnej situácie je pre všeobecného lekára užitočné poznať základný rozsah pôsobnosti obce a VÚC pre nasmerovanie jeho pacienta.

I. Pôsobnosť obce

V prípade, že pacient má záujem o poskytovanie sociálnych služieb prostredníctvom: opatrovateľskej služby, zariadenia opatrovateľskej služby, zariadenia pre seniorov, denného stacionára, prepravnej služby, podáva si žiadosť o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu na obecnom úrade v mieste svojho trvalého pobytu.

II. Pôsobnosť vyššieho územného celku

V prípade záujmu pacienta o poskytovanie sociálnych služieb prostredníctvom špecializovaného zariadenia z dôvodu Alzheimerovej

alebo Parkinsonovej choroby, schizofrénie, sklerózy multiplex a podobne sa žiadosť o posúdenie odkázanosti na danú sociálnu službu podáva na príslušnom úrade vyššieho územného celku.

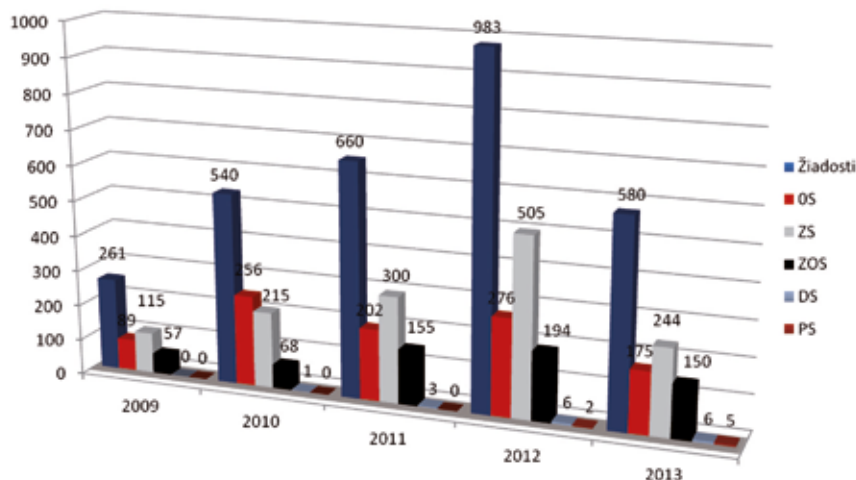
Súčasťou žiadostí o posúdenie odkázanosti je potvrdenie lekára o zdravotnom stave žiadateľa o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu. V prípade hospitalizácie žiadateľa je možné k žiadosti priložiť prepúšťaciu alebo predbežnú prepúšťaciu správu, ktorú vystaví ošetrojúci lekár. Lekárske nálezy nemôžu byť staršie ako 6 mesiacov. Žiadosť o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu podpisuje fyzická osoba, ktorá má byť posudzovaná.

V praxi sa stretávame so situáciou, keď fyzická osoba vzhľadom na svoj zdravotný stav nemôže sama podať žiadosť o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu, podať žiadosť o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby, uzatvoriť zmluvu o poskytovaní sociálnej služby alebo udeliť súhlas na poskytnutie sociálnej služby na účely odľahčovacej služby. Na základe potvrdenia ošetrojúceho lekára o zdravotnom stave tejto fyzickej osoby môže podať žiadosť, uzatvoriť zmluvu alebo udeliť súhlas aj iná fyzická osoba.

V rokoch 2009 až 2013 sme porovnávali dopyt občanov na území Mestskej časti (MČ) Bratislava-Ružinov po jednotlivých sociálnych službách, ako je opatrovateľská služba (OS), za-

Obrázok 1. Porovnanie dopytu občanov po sociálnych službách 2009 – 2013 (zdroj: MČ Bratislava-Ružinov)

Porovnanie dopytu občanov po sociálnych službách 2009 - 2013

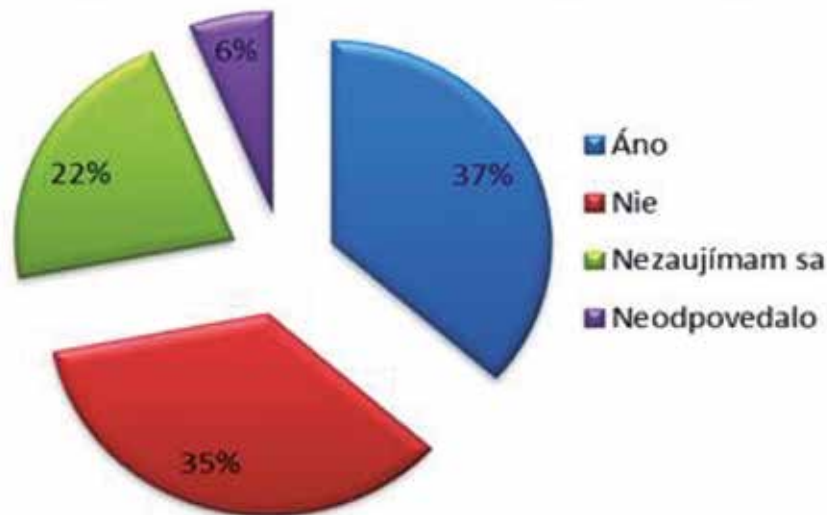

V priemere občania žiadajú o 2 typy poskytovania sociálnej služby, viac prevažuje záujem o umiestnenie v zariadení pre seniorov.

Vysvetlivky: OS – opatrovateľská služba, ZOS – zariadenie opatrovateľskej služby, ZS – zariadenie pre seniorov, DS – denný stacionár, PS – prepravná služba

Obrázok 2. Výsledky prieskumu informovanosti občanov o poskytovaní sociálnych služieb (zdroj: MČ Bratislava-Ružinov)

Máte dostatočné informácie o poskytovaní sociálnych služieb na území Vašej mestskej časti

riadenie opatrovateľskej služby (ZOS), zariadenie pre seniorov (ZS), denný stacionár (DS) a prepravná služba (PS). Dopyt znázorňuje obrázok 1.

Spolupráca všeobecného lekára a samosprávy pri riešení nepriaznivej sociálnej situácie pacienta odkázaného na pomoc druhých

Počas roka dostáva odbor sociálnych vecí podnety od občanov, susedov alebo z nemocnice na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie

občanov odkázaných na pomoc druhých. Pri poskytovaní základného sociálneho poradenstva občanom zisťujeme, že netušia, aké typy sociálnych služieb existujú, ktoré sociálne služby im pomôžu zotrvať v domácom prostredí. Na úrad prichádzajú rodinní príslušníci, ktorí pod tlakom času z dôvodu ukončenia hospitalizácie príbuzného, svojich pracovných povinností v zamestnaní hľadajú rýchle riešenie situácie. Častokrát je to ich prvá skúsenosť s procesom posúdenia odkázanosti na danú

sociálnu službu a jej zabezpečenia svojmu blízkemu.

V roku 2012 sme robili prieskum informovanosti občanov o poskytovaní sociálnych služieb v pôsobnosti obce a vyššieho územného celku na území MČ Bratislava-Ružinov. Z celkového počtu opýtaných až 57 % občanov nemalo informácie o poskytovaní sociálnych služieb alebo sa vôbec nezaujímal o tento typ informácií. Zväčša išlo o seniorov. Výsledky prieskumu nám potvrdili našu opakovanú skúsenosť, že zvýšením informovanosti občanov o rôznych možnostiach sociálnych služieb by sa mohlo predísť zhoršovaniu ich nepriaznivej sociálnej situácie a napomohlo by im to zostať čo najdlhšie v domácom prostredí (obrázok 2).

Pri podnetoch ohľadom nepriaznivej situácie občanov sa otvára priestor na úzku spoluprácu a dialóg v podobe súčinnosti, pri ktorej sa všeobecní lekári a pracovníci sociálneho odboru stávajú partnermi pri riešení nepriaznivej sociálnej situácie občana a pacienta v jednej osobe na území obce, kde žije. Zdravotný systém a sociálny systém tvoria dve vetvy inštitucionálneho zabezpečenia života starého nesebestačného človeka alebo ťažko zdravotne postihnutého človeka odkázaného na pomoc druhých. Spoluprácou viacerých odborov vzniká prevencia nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby a oddialenie jej trvalého umiestnenia do pobytového zariadenia sociálnych služieb.

Ambulancia všeobecného lekára zohráva významnú úlohu poskytovateľa primárnej starostlivosti ako koordinovanej a komplexnej zdravotno-sociálnej starostlivosti na úrovni prvého kontaktu občana so zdravotníckym systémom so zreteľom dlhodobého kontinuálneho prístupu k jednotlivcovi. Všeobecný lekár môže byť jednou z kľúčových postáv prevencie vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, lebo:

- vníma zmenu u svojho pacienta,
- pozná jeho rodinných príslušníkov,
- má vedomosti o jeho rodinnom a sociálnom zázemí.

Svojou vnímavosťou a odborným prístupom tiež prispieva k oddialeniu inštitucionalizácie pacienta, napríklad aj odporúčaním využitia základného sociálneho poradenstva na odbore sociálnych vecí daného obecného úradu alebo nasmerovaním na vhodný typ sociálnej služby v danom čase.

Záver

Význam dialógu a vzájomnej spolupráce medzi lekárom a pracovníkom sociálneho odboru vzrastá pri riešení podnetov zo strany

verejnosti na občana odkázaného na pomoc druhých. Najväčšou ohrozenou skupinou sú seniori žijúci vo vlastných bytoch, ktorí:

- nemajú žiadnych príbuzných,
- je s nimi sťažená komunikácia,
- nevnímajú zmenu svojho zdravotného stavu,
- dlhodobo nenavštívili svojho všeobecného lekára,
- sociálnym pracovníkom neumožňujú vstup do bytu,
- rodinní príslušníci dlhodobo chodia iba pre lekárske predpisy.

Takéto situácie môžu eskalovať do krízovej sociálnej situácie, pri ktorej môže nastať ohroze-

nie zdravia alebo života fyzickej osoby. Pri spolupráci pri riešení nepriaznivej sociálnej situácie a pri prevencii vzniku hraničnej situácie zohráva všeobecný lekár významnú rolu:

- je dôverníkom a poradcom danej fyzickej osoby v náročných situáciách,
- má vedomosti o zdravotnej histórii občana,
- môže poskytovať ambulatnú zdravotnú starostlivosť v podobe návštev v domácom prostredí,
- je súčinný pri vystavení lekárskeho nálezu pre potreby posúdenia odkázanosti na sociálnu službu.

Vďaka spoločnej angažovanosti všeobecných lekárov a pracovníkov kompetentných

úradov sa záujem občanov-pacientov stane súčasťou multidisciplinárneho riešenia, ktorého výsledkom je zachovanie čo najdlhšieho životného komfortu v domácom prostredí.

Literatúra

1. Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

Mgr. Henrieta Valková

Odbor sociálnych vecí MiÚ MČ
Bratislava-Ružinov
Mierová 21, 827 05 Bratislava
henrieta.valkova@ruzinov.sk
